

Aan de raad van de gemeente Midden-Drenthe
Raadhuisplein 1
Postbus 24
9410 AA Beilen

Datum: 11 maart 2013
Behandeld door: S.J. Ronda
Ons kenmerk:
Onderwerp: Jaarverslag 2012
rekenkamer

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Bijlagen: 1
Verzonden op:

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij treft u aan het jaarverslag 2012 van de werkzaamheden van de rekenkamercommissie Midden-Drenthe.
De rekenkamer hoopt via dit verslag inzicht te bieden in de uitgevoerde activiteiten.
Uiteraard zijn de leden van de rekenkamer desgewenst graag bereid een nadere toelichting op het verslag te geven.

Met vriendelijke groet,

namens de rekenkamercommissie,

S.J. Ronda, secretaris.

JAARVERSLAG 2012

Rekenkamercommissie Midden-Drenthe

Februari 2013

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
2	Organisatie	4
3	Samenstelling	6
4	Onderzoeken en activiteiten in 2011	7
5	Communicatie en publiciteit	10
6	Rekening 2011	11

1 INLEIDING

Hierbij bieden wij u aan het jaarverslag 2012 van de rekenkamercommissie¹ Midden-Drenthe.

In dit verslag treft u algemene informatie aan over de rekenkamer, zoals de samenstelling en de taken van de commissie. Daarnaast geeft dit verslag een weergave van de activiteiten die de rekenkamer in het jaar 2012 heeft ondernomen.

Het jaar 2012 stond vooral in het teken van het onderzoek naar het risicobeleid. De uitkomsten van dit onderzoek zijn gepresenteerd aan de gemeenteraad op 31 januari 2013.

De commissie bestaat sinds 1 januari uit drie externe leden, benoemd voor een periode van zes jaar; in de vorige periode van zes jaar telde de commissie vijf externe leden. De drie huidige leden fungeerden ook in de vorige periode als lid van de commissie.

Wij hopen dat dit jaarverslag u inzicht geeft over de activiteiten die de rekenkamer in 2011 heeft ondernomen. Voor meer informatie kunt u uiteraard terecht van de rekenkamer, waarvan het secretariaat is gehuisvest bij de griffie van de gemeenteraad.

*Namens de rekenkamer Midden-Drenthe,
Harry Zomer, voorzitter*

¹ De formele status is gebaseerd op artikel 81oa van de Gemeentewet, de zogenoemde rekenkamerfunctie. In dit document gemakshalve verder genoemd als rekenkamer.

2 ORGANISATIE

Positie

De rekenkamer is ingesteld bij raadsbesluit van 26 mei 2005. Toen is gekozen is voor een commissie, bestaande uit vijf externe leden. Benoeming van deze vijf leden vond plaats in de raadsvergadering van 26 januari 2006.

De keus voor een commissie, bestaande uit alleen externe leden heeft de gemeenteraad bewuste gemaakt om de rekenkamer een onafhankelijke positie te geven ten opzichte van zowel de ambtelijke organisatie, het college van burgemeester en wethouders als de gemeenteraad. Bij de evaluatie die de gemeenteraad in 2011 over het functioneren van de rekenkamer heeft uitgevoerd is deze keus nadrukkelijk bevestigd.

De rekenkamer stelt zelf haar onderzoeksagenda op en maakt de keuze voor de te onderzoeken thema's. Wel maakt de rekenkamer de keus voor de te onderzoeken onderwerpen na overleg met de gemeenteraad.

De afstemming van het werk van de rekenkamer met de gemeenteraad over de onderzoeksonderwerpen, de onderzoeksvragen en over de voortgang van onderzoek is de laatste jaren toegenomen om daarmee de relevantie van het werk van de rekenkamer voor het functioneren van de gemeenteraad te versterken..

De rekenkamer rapporteert de uitkomsten van haar onderzoek aan de gemeenteraad.

In 2011 besloot de raad de commissie af te slanken van vijf naar drie leden. Deze drie leden zijn benoemd in de raadsvergadering van 15 december 2011 benoemd voor een periode van zes jaar. Deze drie leden waren ook lid van de vorige commissie. Van twee leden is afscheid genomen.

Missie en doelstelling

De missie van de rekenkamer is in het onderzoeksprotocol als volgt verwoord:

"De Rekenkamercommissie wil door middel van onderzoek een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van het bestuur van de gemeente Midden-Drenthe, in het bijzonder doordat het rekenkameronderzoek de controlerende taak van de Raad versterkt".

Het uiteindelijke doel van het onderzoek door de rekenkamer richt zich op het realiseren van een leereffect met betrekking tot

- de effectiviteit van het gemeentelijke beleid,
- de doelmatigheid van de gemeentelijke organisatie
- het vergroten van de transparantie van het gemeentelijke bestuur.

Het verbeteren van de kwaliteit van het bestuur is daarmee de belangrijkste drijfveer van de rekenkamer. In het werk van de rekenkamer staat centraal om op basis van onafhankelijk onderzoek na te gaan of en op welke wijze doelstellingen van gemeentelijk beleid worden gerealiseerd.

Taken en werkwijze

De rekenkamer doet onderzoek naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gemeentelijke beleid. Daarbij ligt de nadruk, meer nog dan in de beginjaren van het functioneren van de rekenkamer, op onderzoek naar de effectiviteit van door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders.

Op 9 februari 2012 is in een overleg tussen seniorenconvent (fractievoorzitters) en de rekenkamer een aantal aanvullende afspraken gemaakt over de werkwijze van de rekenkamer, dit in aansluiting op de evaluatie die de gemeenteraad in 2011 heeft uitgevoerd. Deze afspraken zijn:

1. Traditionele manier van onderzoek handhaven en waar nodig het onderwerp eerst verkennen.

2. Inspelen op nieuwe vormen van (kortdurend) onderzoek, inclusief zogenoemd ex ante onderzoek, en daarbij rekening houden met de actualiteit c.q. de strategische agenda van de gemeenteraad.
3. Een nauwere samenwerking met de gemeenteraad realiseren door meer frequente afstemming tijdens een onderzoek
4. Per onderzoek één trekker vanuit de rekenkamer aanwijzen.
5. Te streven naar een jaarlijkse afstemming van alle onderzoeksactiviteiten (rekenkamer, accountant, doelmatigheidsonderzoek, interne controles) over mogelijke onderzoeksthema's.

De resultaten van het onderzoek worden aangeboden aan de gemeenteraad. De raad kan deze resultaten gebruiken bij de invulling van zijn controlerende taak ten opzichte van het door het college en de burgemeester gevoerde bestuur. In het kader van de kaderstellende taak van de raad kunnen de resultaten ook aanleiding zijn eerder vastgestelde kaders te herzien of nieuwe kaders vast te stellen.

De rekenkamer heeft haar werkwijze vastgelegd in een reglement van orde. Voor het doen van rekenkameronderzoek zijn de richtlijnen opgenomen in een apart onderzoeksprotocol. Gebruikelijk is dat belangrijke onderzoeken worden uitgevoerd door externe onderzoeksbureaus. De rapportages aan de gemeenteraad komen volledig voor verantwoording van de rekenkamer.

Jaarlijks stelt de rekenkamer een jaarprogramma op, waarin is aangegeven hoe zij invulling geeft aan haar taken en welke onderzoeken zij dat jaar uit wil voeren. Daarnaast legt de rekenkamer via haar jaarverslag verantwoording af over de door haar ondernomen activiteiten.

3 SAMENSTELLING REKENKAMER

De rekenkamer van de gemeente Midden-Drenthe bestaat uit drie externe leden, die door de raad zijn benoemd voor een periode van 6 jaar. De benoeming van de leden van de rekenkamer heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 15 december 2012.

De leden waren in 2012:

- De heer H. Zomer uit Veenoord (voorzitter)
- De heer J.A. Oostmeijer uit Groningen (lid)
- De heer A.A. Vlaardingerbroek uit Lieveren (lid)

De ambtelijke ondersteuning van de rekenkamer vond in 2012 plaats door de heer S.J. Ronda uit Stadskanaal. Hij heeft een werkplek bij de griffie van de gemeenteraad en is als regel op de maandagmorgen aanwezig.

4 ONDERZOEKEN EN ACTIVITEITEN IN 2012

4.1 Onderzoeken in 2012

In het jaar 2011 heeft de rekenkamer gewerkt aan een de volgende onderzoeken:

- het risicobeleid (afwikkeling)
- oriëntatie op ex ante onderzoek

Risicobeleid

In het voorjaar van 2012 is gestart met een onderzoek naar het gemeentelijke risicobeleid. Dit onderwerp stond al hoog op de lijst van te onderzoeken thema's. In een overleg met het seniorenconvent op 9 februari 2012 werd de keus voor dit onderwerp ook van de kant van de raad opnieuw onderstreept. Het seniorenconvent vroeg daarbij om in het bijzonder aandacht te besteden aan de informatie over grondexploitaties. Deze vraag is in het onderzoek nadrukkelijk meegenomen.

De centrale vraag in dit onderzoek is geformuleerd als volgt:

'Is het beleid, de uitvoering en de informatievoorziening ten aanzien van de risico's en de daarvoor gevormde reserves (weerstandsvermogen) adequaat, gezien vanuit de sturende en controlerende rol van de gemeenteraad. Schenk daarbij in het bijzonder aandacht aan het beleid rond de risico's met betrekking tot grondexploitatie?'

Ter voorbereiding op het onderzoek en om beter zicht te krijgen op de diverse aspecten rond dit thema en op actuele ontwikkelingen is op 19 maart een informatiebijeenkomst gehouden voor de leden van de raad, college, management en de rekenkamer. Deze bijeenkomst werd verzorgd door Deloitte Consulting.

In mei is aan het Bureau Necker van Naem opdracht verstrekt tot het uitvoeren van het onderzoek. In overleg met het onderzoeksbureau zijn de deelvragen voor het onderzoek geformuleerd als volgt:

Beleidskader

- 1 In hoeverre heeft de gemeente een actueel beleidskader?
- 2 In hoeverre schetst het beleidskader helder de taken en verantwoordelijkheden bij de uitvoering van het risicobeleid
- 3 In hoeverre bevat het beleidskader beargumenteerde en eenduidige bepalingen met betrekking tot de berekening van het weerstandsvermogen

Informatievoorziening

- 4 In hoeverre sluit de informatievoorziening over risico's en weerstandsvermogen in separate voorstellen en de weerstandsparagraaf aan op het beleid?
- 5 In hoeverre stellen de weerstandsparagraaf en de separate raadsbesluiten de raad in staat om op basis van de analyse van het weerstandsvermogen bij te sturen?
- 6 In hoeverre benut de gemeenteraad de weerstandsparagraaf om te sturen en controleren op de mate van risicoacceptatie?

Uitvoering

- 7 In rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot de inventarisatie en het management van risico's helder in de organisatie belegd?
- 8 In hoeverre is er sprake van één vastgelegde gemeentebrede methodiek voor het identificeren en waarderen van risico's in projecten en bij de lijnafdelingen?

Grondexploitaties

- 9 In hoeverre heeft de gemeenteraad inzicht in de risico's voor winst, looptijd en kwaliteit binnen grondexploitaties in relatie tot het vermogen van het grondbedrijf?

Het onderzoek is in de loop van 2012 uitgevoerd aan de hand van dossieronderzoek en interviews met betrokkenen (vertegenwoordigers van het college en de ambtelijke organisatie). Begin september was het onderzoeksrapport in concept klaar. De rekenkamer heeft de voorlopige bevindingen, samen met het onderzoeksbureau, besproken met de raadscommissie bestuur en welzijn op 16 oktober 2012.

Hierna heeft de rekenkamer de conclusies en aanbevelingen vastgesteld en het rapport gepresenteerd in de raadsvergadering van 31 januari 2013.

Het onderzoek zelf is redelijk snel uitgevoerd; het is jammer dat het dan vervolgens nog vijf maanden duurt (overleg met de raad, ambtelijk en bestuurlijk hoor en wederhoor en verwerking daarvan) voordat het rapport aan de raad kan worden aangeboden. De rekenkamer streeft ernaar deze termijn te bekorten, zeker als het onderzoek betreft die belangrijk zijn voor de actuele agenda van de gemeenteraad.

Het rapport bevat beknopt samengevat de volgende conclusies:

Beleid

De huidige werkwijze ten aanzien van risicomanagement in de praktijk is door de raad nog niet vertaald in formele kaders.

Informatievoorziening

De informatievoorziening over risico's biedt, conform de werkwijze bij de risicoscan in 2008, een systematisch beeld op risico's, maar de informatie is niet specifiek genoeg en onvolledig.

Uitvoering

De ambtelijke organisatie maakt geen gebruik van een eenduidige en vastgestelde methodiek voor risico-inventarisatie en -beheersing.

Grondexploitaties

De informatievoorziening die de raad ontvangt met betrekking tot de grondexploitaties biedt onvoldoende inzicht in het te verwachten financiële resultaat.

De rekenkamer doet samengevat de volgende aanbevelingen

Aanbevelingen

- Voor de gemeenteraad: Leg de wijze van inventarisatie van risico's en de systematiek voor het inventariseren en kwantificeren van risico's die in de praktijk wordt gehanteerd ook formeel vast.
- Voor het college: vergroot de informatiewaarde van raadsvoorstellen door informatievoorziening over de onderstaande zaken te verbeteren:
 - Benoem risico's die een substantieel effect kunnen hebben op de gemeentelijke begroting consequent en zoveel mogelijk kwantitatief.
 - Vergroot de transparantie van de begrotingsparagraaf weerstandsvermogen.
- College: leg de gebruikte procedures voor de inventarisatie- en beheersing van risico's in de ambtelijke organisatie formeel vast.
- College: vergroot inzicht voor de raad in onzekerheden en verwacht financieel eindresultaat van grondexploitaties.

Onderzoek ex ante.

In aansluiting op de afspraak, gemaakt in het overleg met het seniorenconvent van 9 februari 2012 heeft de rekenkamer zich georiënteerd op de uitvoering van zogenoemd ex ante onderzoek aan de hand van het voorstel van het college aan de gemeenteraad tot vaststelling van het woonplan 2012-2020. Dit voorstel is een vervolg op een in 2010 door de gemeenteraad op eigen initiatief vastgestelde woonvisie. Om die reden leek het de rekenkamer een interessant onderwerp voor een onderzoek om onder meer na te gaan op

welke wijze het college de opdracht van de raad had uitgevoerd tot het opstellen van een woonplan.

Het seniorenconvent heeft de rekenkamer laten weten geen prijs te stellen op dit onderzoek omdat men dit voorbarig vond en omdat werd betwijfeld of de rekenkamer wel het juiste orgaan voor dit onderzoek zou zijn.

Deze vorm van onderzoek is voor de rekenkamer (en ook voor de raad) nieuw is. Daarom is bij wijze van vingeroefening in eigen beheer wel een kort oriënterend onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek leverde interessante informatie op (voor een volgend onderzoek) maar de resultaten daarvan zijn niet gepresenteerd omdat de raad daarop geen prijs stelde.

4.2 Overige activiteiten

Vergaderingen

De rekenkamer vergadert als regel maandelijks. Afhankelijk van de uitvoering van onderzoek vinden er soms extra bijeenkomsten plaats. In het jaar 2012 is de commissie 10 keer bij elkaar gekomen.

Tijdens de vergaderingen worden actuele zaken doorgenomen en lopende onderzoeken besproken, andere onderzoeken worden voorbereid dan wel afgewikkeld. Ook bespreekt de commissie mogelijke onderzoeksthema's aan de hand van de zogenaamde groslijst.

Deskundigheidsbevordering

De rekenkamercommissie is aangesloten bij de NVRR, de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies. Via deze vereniging vindt ondersteuning en kennisdeling tussen rekenkamers plaats.

De kring Noord van de NVRR organiseerde in 2011 twee themamiddagen. Op 5 april was er in Leeuwarden een bijeenkomst over rolopvattingen van rekenkamers waarbij twee modellen tegenover elkaar werden gezet: een steile rekenkamer en een dienstbare rekenkamer. Op 9 november vond in Diever een bijeenkomst plaats over de tijdsduur van (grotere) onderzoeken.

Beide bijeenkomsten zijn bijgewoond van de rekenkamer en leverden interessante informatie op over het onderzoekswerk. Zie ook: www.nvrr.nl.

De secretaris heeft twee regiobijeenkomsten van secretarissen van rekenkamers bijgewoond. Deze bijeenkomsten stonden in het teken van het uitwisselen van ervaringen en het opdoen van ideeën.

5 COMMUNICATIE EN PUBLICITEIT

Algemeen

De rekenkamer stemt haar onderzoeksactiviteiten vooral af met de gemeenteraad, als regel via het seniorenconvent. Daarnaast vond de rekenkamer het van belang om in de nieuwe samenstelling een gesprek te hebben met de burgemeester (in zijn rol als vertegenwoordiger van het college), met de gemeentesecretaris (als directeur van de ambtelijke organisatie), met de nieuwe accountant (Ernst & Young) en met de fractievoorzitters.

Het gesprek met de burgemeester en de secretaris vond plaats op 13 december. Met de accountant is op 9 januari 2013 overleg geweest en met de fractievoorzitters op 24 januari 2013.

Website

De rekenkamer Midden-Drenthe heeft op de website van de gemeente Midden-Drenthe haar eigen informatiepagina. Op deze website is algemene informatie te vinden over achtergronden, samenstelling en werkwijze van de rekenkamer en informatie over uitgevoerd en lopend onderzoek.

De eindrapporten worden integraal gepubliceerd op de website.

Publiciteit

Naast de informatie via de website brengt de rekenkamer ook actief persberichten uit over haar onderzoeken.

Dat gebeurt in ieder geval bij de aankondiging van een onderzoek en bij de presentatie van onderzoeksresultaten.

6 JAARREKENING 2012

De rekenkamer beschikt over een jaarlijks budget van € 37.700.
Over 2012 ziet het financiële resultaat er als volgt uit:

Omschrijving	Bedrag begroting	Uitgaven
Onderzoekskosten	19.200	14.750
Vergoeding leden	8.000	9.546
Vergoeding secretaris	7.500	7.110
Reiskosten leden	1.000	1.149
Reiskosten secretaris	1.000	1.024
Overige kosten	1.000	780
Totaal	37.700	34.359

Toelichting

De onderzoekskosten betreffen het onderzoek naar het risicobeleid. De overige onderzoekskosten (zie punt 4.1 hiervoor) waren intern en zijn verantwoord bij de vergoedingen aan de leden en aan de secretaris.